

Předpoklady památkové ochrany novodobých architektur

*Vodárna hl. města Prahy,
dnes Smetanovo muzeum —
arch. Antonín Wiehl, 1883,
výzdoba podle Františka Ženíška
(snímek D. Uldrychová)*

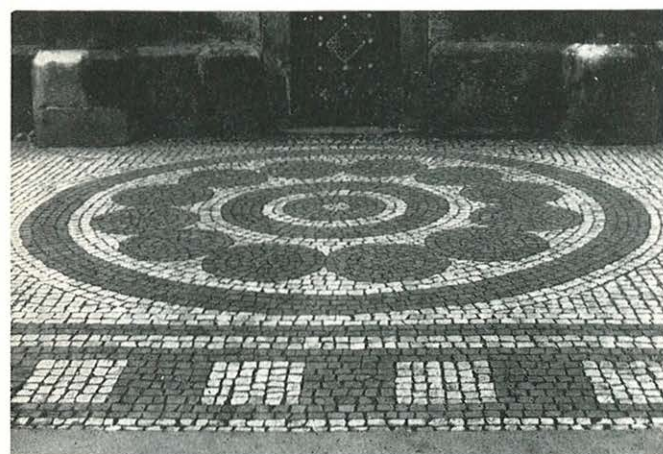

Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů, pracující téměř dvacet let v oblasti výzkumu, urbanisticko-architektonických studií, projektů zachrany historických městských celků i souborů architektur, bude v kontinuitě dosavadní činnosti uskutečňovat usnesení přijatá na Sympoziu „Praha 1860—1960“ ve své denní praxi na rýsovacích prknech a střežit tak vzdálený průběh realizace autorskými dozory. Oceňuje všechny podněty, které toto Sympozium přineslo, ale zdůrazňuje jeho výsledné hlavní poslání, které s konečnou platností odstraňuje pomyslný a dosud v povědomí působící předěl mezi tzv. historickou a novodobou architekturou. Z tohoto hlediska lze pražské Sympozium považovat za vyvrcholení úsilí, jež vyjadřovaly dřívější konference se stejnou tematikou, jmenovitě v Poznani a Brně.

Náléhavý požadavek památkové ana-

lýzy urbanismu novodobých čtvrtí a vypracování kritérií hodnocení novodobé architektury má základní význam právě pro Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů, který zpracovává po řadu let pasporty historických částí Prahy. Připomínám ovšem, že právě v současné době dokončuje poslední pasportizaci Karlína, která již zahrnuje velké množství objektů z období, jež bylo tematikou Sympozia. Základní problematika památkové ochrany uvedeného období se pohybuje podle našeho názoru zhruba ve dvou rovinách:

1. Hledisko urbanistické analýzy je rozhodně rozdílné od metodiky zpracování historických měst. V daném případě nejde o sevřená jádra, ale o krajové, zpravidla rozsáhlé, někdy i roztržité územní celky, které plasticky dotvářejí město, případně obohacují jeho siluetu svým dominantním účinem. Tyto čtvrti, někdejší předměstí,

(snímek J. Janatková)

Ornamenty pražských chodníků

(snímky D. Uldrychová)

typicky celkem výrazně podmiňují celkové prostředí např. Prahy a podílejí se významně i na dotváření životního prostředí celého města. Jsou ale ohroženy protknutím magistrál, jejichž realizaci se přímo brání složitá konfigurace pražského terénu s nebezpečím, že do siluety stověžatého města nepříznivě vstoupí trasy magistrál, jejich viadukty, jejich estakády a podchody. Domníváme se, že referáty symposia přicházejí právě na pomoc a jejich závěry mohou podepřít záchranu kompaktních hodnotných souborů pražských centrálních čtvrtí, jež jsou vlastně prostředníkem a spojkou mezi historickou Prahou a soubory moderních sídlišť, se všemi i negativními znaky průmyslového stavebnictví.

2. V současné teorii i praxi památkové péče je novodobá architektura nerozlučně spjata s tisíciletým stavebním fondem. Přesto však její hodnocení i zásady regenerace pro projekci i stavební realizaci jsou značně rozdílné. Je nesporné, že dosavadní přístup k řešení úprav budov z l. 1860—1960 byl toliko individuálně architektonicky subjektivní a nebyla dosud vypracována a uplatňována objektivní hlediska, platná již v oblasti architektury historické. Předem lze již říci, že jak hodnocení, tak i řešení architektonické bude v případě regenerace soudobé architektury daleko složitější a náročnější než u historických staveb. Nebude snadné dospět zvláště u průměrných architektur k jednoznačnému hodnocení. Právě k tomu účelu je třeba naléhavě vypracovat kritéria. Ještě komplikovanější bude pak vlastní regenerace. U historických budov zbývá často poměrně málo detailů architektonických doplňků, které lze plně uplatnit, takže navrhující architekt má dosti široké pole možností. U novodobých architektur, zvláště u staveb významných architektů,

se stavba zpravidla zachovala jako celek s veškerým vybavením včetně nejdrobnějších prvků a doplňků. Pokud se nezachovaly, lze je doplnit podle zpravidla dochovaných nákresů, fotografií nebo modelů. Vynořuje se proto kategorický požadavek zevrubné inventarizace každé upravené stavby. Tendence architektonické úpravy musí pak směřovat k plné regeneraci veškerého vybavení budovy a detailů.

Tyto náročné podmínky práce vyžadují zevrubné poznání objektů a vytvoření kritérií jejich hodnocení. Vytváření těchto kritérií navazuje rozhodně na celý průběh dosavadní práce Státního ústavu pro rekonstrukce památkových měst a objektů na tzv. pasportizaci Prahy. Tento Ústav pak předkládá společné rozhodnutí svých pracovníků a současně prosí: pokusit se o zpracování tohoto náročného úkolu za široké spolupráce ostatních orgánů i organizací. Tím lze zahrnout do pasportizace a na ni navazující projekci i okrajové centrální pražské čtvrtě, které tvoří nerozlučný a ničím nenahraditelný rámec historické Prahy.

Bývalý městský chudobinec ve Vyšehradské třídě, 1884, plastická výzdoba Josef V. Myslbek, František Hergesel a Josef Strachovský (snímek D. Uldrychová)

Detail dveří secesního obytného domu (snímek J. Janatková)